

ՓՈԽԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԻ

ՀՈԳԻԴ ՈՂՋ ՄՆԱՅ

Պենտեկոստի օրը, Ս. Հոգին Վերմատամ մէջ «հրեղէն լեզուօք» իջաւ առաքելներուն վրայ, եւ զանոնք վերակենդանացնելով, յուսադրելով հաստատեց իրենց կոչումին մէջ:

Քրիստոնեաներուն համար, օրն է այդ՝ եկեղեցիին կազմակերպուելուն: Եւ արդարեւ այդ օրը Քրիստոսի հետևորդներու հարիւր հոգինոց փոքրիկ խումբը երեք հազար մօր հաւատացեալներով անցաւ: Այս կարելի եղաւ, որովհետեւ Քրիստոսի խոստումը կատարուեցաւ: Սուրբ Հոգին իջաւ անոնց վրայ: Ամօր զօրութեամբը սպառազինուած, գիտէին թէ պարտաւոր էին Քրիստոսի վկաները դառնալու, ոչ միայն Հրէաստանի մէջ այլ «միմէն ծայրերը աշխարհին»:

Պատմութեան մէջ, Քրիստոնէութեան պատմութեան մէջ, Ս. Հոգին այդ ներշնչող ուժը զօրութիւնը եղաւ, որ սերունդէ սերունդ մարդերը զօտեպնդեց, զանոնք իրենց հաւատքին մէջ հաստատեց, յեղակերպելով անոնց աշխարհայեացքը՝ մարդուն եւ իր Արարչին, մարդուն եւ իր ընկերութեան, ժամանակաւորին եւ յաւիտեանականին, անցաւոր եւ անանցանելի զանձներու, արժէքներու յարաբերութեան եւ զմահատումին մասին:

Քրիստոնեան նիշդ այն անձն է որ ամբողջ աշխարհի մէջ ապրելով հանդերձ, եւ բոլոր մարդերու հետ միասին հաւաստաբալտ մեղաւոր, յանցաւոր, տկար անձը ըլլալով հանդերձ, մօր մարդ կը դառնայ, մօր ապրելակերպ մը կ'որդեգրէ: Եւ ասիկա կարելի է, որովհետեւ տիպար օրինակը ունինք: Եւ տիպար օրինակը Քրիստոս ինքն է:

Քրիստոսի կեանքին ընդգծուած երեք երեսները ներկայացնելու համար կարելի է ըսել որ ան եղաւ աղօթողը, ան եղաւ վկան, եւ ան եղաւ ծառայողը: Աղօթողը՝ որովհետեւ ոչ միայն ամէն անգամ որ առիթ ունեւորէ՝ կ'առանձնանար աղօթելու համար, այլեւ կանոնաւոր կերպով իր աշակերտներուն հետ, իր ժամանակուան եկեղեցին՝ սինագոգը կը յանձնէր: Եւ գիտեմք մաւ եւր ընթերցումն ալ կը կատարէր եւ կը բացատրէր: Եւ իր հետևորդներն կը սպասէ որ ամէն մէկը աղօթող դառնայ: Յիսուս մաւ եւր վկայէր եւ

կ'ուսուցանելը՝ իր Հօրմէն ստացած պատգամներով: «Եկած եմ Հօրս կամբը սորվեցնելու»: Եւ եղաւ վարդապետ, դաստիարակ, ուսուցիչ: Ան ժողովուրդին հետն էր եւ ամոնց կարիքներում զգացակից: Եղաւ բժիշկ, բուժիչ, մխիթարիչ, հաւատքիմ մէջ թուլացողներում յուսադրիչ: Այս պաշտօնը, այս վարդապետը, եւ այս բժիշկը, տիպար օրինակն է բոլոր ամոնց որոնք իրենց վրայ Քրիստոնեայ ամուսնը կ'առնեն: Եւ ամէն խորունկ հաւատացեալ, ամէն Քրիստոնեայ, այդ տիպարին օրինակովը, կը դառնայ եւ պէտք է դառնայ աղօթող, իր անձնական կեանքիմ մէջ, իր ըմտամիտքիմ հետ միասին, եւ իր հաւատակիցներու խումբիմ՝ եկեղեցիիմ հետ: Որովհետեւ եկեղեցիիմ ըմտամիտքն է Քրիստոսի: Եւ այսպիսով եկեղեցիիմ, իմչպէս անհատը, կը դառնամ աղօթող եկեղեցի եւ աղօթող անհատ: Վկայող եկեղեցի եւ վկայող անհատ: Եւ իրենց գոյութեան եւ մղատակիմ մաս կը կազմէ ծառայող եկեղեցի եւ ծառայող անհատ դառնալու կոչումը: «Հոգ ըմոզ» եւ հոգատարող սպասաւորը: Բարի Սամարացիիմ:

Եւ կարելի է դառնալ այդ աղօթող եկեղեցիիմ, այդ վկայողը, դաստիարակը, ուսուցիչը, ծառայողը, հոգատարը, ոչ թէ որովհետեւ մենք է որ կը մախաձեռնենք եւ կ'իրագործենք, ոչ թէ որովհետեւ մենք է որ արժէք մը, շնորհք մը ունինք, այլ որովհետեւ այս բոլորիմ աղբիւրը, մոյմ Սուրբ Հոգիիմ է, որ Պննտեկոսդէիմ օրը առաքեալներում վրայ իջաւ՝ Քրիստոսի խոստումիմ համաձայն, զամոնց զօրացուց եւ հրազինեց: Հազարներով ուխտաւորներ որոնք եկած էին աշխարհի ամէն կողմերէ, լսեցիմ ամոնց խօսքը, ամոնց վկայութիւնը: Գործք Առաքելոցի հեղինակը այսպէս կը մկարագրէ այդ պահը: «Կը սքանչանայիմ ամէնքը եւ կը զարմանայիմ, եւ իրարու կ'ըսէին. Զէ՞ որ այս մարդիկը, որոնք այսպէս կը խօսին, Գալիլիացիներ են: Իմչպէս է որ մեզմէ իւրաքանչիւրը իր ծնած երկրիմ բարբառը կը լսէ ամոնց բերմէն» (Գործք, Բ. 7):

Ու կը յիշատակուին բոլոր երկիրներու ամուսնները, գրեթէ աշխարհագրական կարգով Պարսկաստանէմ մինչեւ Հռոմ, մերառեալ Պարթեւներ եւ Մարեր, եկւորներ Միջագետքէմ, (Հրէաստանէմ,) Գամիւրէմ, Պնտոսէմ, Փոնդիայէմ, Պամփիլիայէմ, Լիբիայէմ, Եգիպտոսէմ եւ Կիւրիմիայէմ: (Փակագծի մէջ առինք Հրէաստանը:) Այս երկիրներու շարքիմ Հայաստանը չի յիշուիր: Իսկ Հրէաստանի յիշուիլը անտրամաբանական կը թուի, քանի որ հէպրէ Հրէաստանի մէջ կը պատահի եւ լեզուս Եբրայերէմ էր: Իսկ աշխարհագրական կար-

զով, Միջազգետն յետոյ Հայաստան պետք էր յիշուեր: Սուրբ Գրական բանասերներ այդ մատնանշումը կատարած են: Իսկ պատմաբաններուն ծանօթ էր հրեական գաղութի մը գոյութիւնը Հայաստանի սահմաններէն ներս: Այս գաղութին էր որ Թադեոս եւ Բարթուղիմէոս առաքելները իրենց առաջին այցելութիւնը պիտի տային, իրրեւ սկիզբ իրենց քարոզութեան: Եւ շատ հաւանաբար Հայաստանէն հրեայ ուխտաւորներ կային Երուսղէմ եկած, Պասերի եւ Պենտեկոստէի տօներուն առիթով:

Այս Հայաստանցի հրեաներուն միջոցաւ պիտի հաստատուէր Քրիստոսի եկեղեցին Հայաստան աշխարհի մէջ:

Այդ նոյն Սուրբ Հոգին է աղբիւր բոլոր շնորհքներուն, այդ նոյն Հոգին է որ Քրիստոնէայ անհատին եւ հաւաքականութեան, եկեղեցիին կեանքին մէջ կը գործէ, ինքզինք կը յայտնէ զանազան կերպերով, միջոցներով: Մեր աղօթքներուն, մեր շարականներուն մէջ մեր հայրապետները կենդանի, տպաւորիչ եւ իմաստալից պատկերաւորումներով ներկայացուցած են Ս. Հոգիին դերը Քրիստոսի եկեղեցիին կեանքին մէջ: Անկիւա գօրութիւն է: Ոչ միայն է, այլ նաեւ զինք ընդունողը կը գօրացնէ: Սուրբ Հոգին սրբութիւն է: Բայց է նաեւ սրբագործ, սրբացնող: Իրրեւ Քրիստոնէաներ մենք ամէն տեսակի արատներէ կը սրբուինք միայն Ս. Հոգիով: Եւ այդ կը սկսի մկրտութեամբ, մեր «որդեգրութեան» առաջին օրէն, եւ ընդունելով դրօշմը Սուրբ Հոգիի շնորհներուն: Եւ այսպէս մեր կեանքի ամէն մէկ հանգրուանին, մեծնալով, անելով, այդ շնորհքը զանազան ձեւերով մեր մէջ կը գործէ:

Սուրբ Հոգին ներշնչում է: Ազնուական զգացումներու, մտածումներու շտեմարան, աղբիւր եւ բխում: Ոչ միայն ներշնչում է, այլ եւ ներշնչող: Շարժիչ ուժն է մեր գործերուն, մեր խորհուրդներուն, մեր անհատական եւ հաւաքական գործունէութեանց: Անոր ներկայութեամբ միայն «հոգի կը դնենք» մեր խօսքին, մեր երգին, արուեստի ոլորտներու մէջ մեր թուիչքին, մեր ներշնչումներուն, մեր գործին, ծառայութեան եւ նուիրումին մէջ:

Նոյն Սուրբ Հոգին է որ նաեւ շնորհք է եւ շնորհաբաշխ: Ինչ կարողութիւն որ մարդ ունի, ինչ շնորհք որ մէկը կ'ըսէ թէ ունի, միշտ պետք է յիշէ որ այդ շնորհքը «ի վերստ» իրեն տրուած է: Եւ այս՝ ոչ մեր օրէն մէկ արժանիքին պատճառաւ:

Ծնորիքը (բառին ստուգաբանությունն իսկ այդ կը թելադրէ), ձրի կը տրուի: Եւ տուողը Աստուած է: Տրուածը Սուրբ Հոգիին շնորհքներն են: Եւ զանոնք ընդունողները շնորհալի կը դառնան: Եւ բարերէր հոգի մէջ ցանուած հունտերուն նման պտուղներ կու տան մէկի տեղ հարիւր: Նոյն հոգին է նաեւ որ սէր է եւ սիրող: Եւ մեզի կը սորվեցնէ Աստուծոյ սէրը, ընկերոջ սէրը եւ սէրը ամէն բարի բաներու: Եւ ուր որ կը պակսի այդ շնորհքը, կը պակսի նաեւ սէրը: Փոխարէն՝ քայքայում եւ դժբախտութիւն միայն կը ստեղծուի: Անսէր, անջուր, անապատ:

Մինչեւ իսկ այսպիսի դժբախտութեանց ցանցին մէջ, այդ մոռայլ փարատող շող մըն է Սուրբ Հոգիին ներկայութիւնը:

Ան միխթարութիւն է, նաեւ՝ միխթարիչը: Անոր կը փարիմք կեանքի բոլոր դժբախտ պատահարներուն: Հայերէն լեզուին մէջ հայու հոգիին նկարագիրը կ'արտայայտեն ասանկանքներ, ասութիւններ, որոնց մէջէն կ'ընդգնդարենք շունչը յաւերժութեան, կամքը անընկճելիութեան, թոյլէրը տեսիլքներու: «Հոգիդ ողջ մնայ», «Հոգի է ամբողջ», «Սուրբ Հոգիով միխթարուիս», «Հոգիդ ուտեմ»: Ծատ հաւանաբար օտար լեզուներով անթարգմանելի արտայայտութիւններ:

«Հոգիդ ողջ մնայ»: Եթէ հոգիդ ողջ է, ոչինչ կրնայ քեզ կործանել: Այս է հաւատքը հոյ ընտանիքին՝ Հայ եկեղեցիին սրբութիւններով եւ աւանդութիւններով սնած:

Թ.Ա.Մ.

ԿՐՈՆԱԿԱՆ

ԵԹԷ ԲՐԻՍՏՈՍ ՅԱՅՏՆՈՒԻ ՀԻՄԱ

Արտօնուած չենք կասկածելու Բրիստոսի մեզի հետ յարածամ ներկայութեան մասին, քանի որ Իմք էր որ յայտարարեց, ըստ Մատթեոսի Աւետարանի վերջին համարներուն, թէ «ամէն օր ես ձեզի հետ եմ միմչեւ աշխարհի վերջը»:

Հետեւաբար Ան այժմ մեզի հետ է, այնպէս ինչպէս անցեալին, եւ յաւիտեամս մեզի հետ պիտի շարունակէ ըլլալ:

Մենք կը զգանք իր ներկայութիւնը ամէն անգամ երբ կը համոզուինք եւ Իր անունը կը յիշենք: Ան մեզ հաւատքով եւ յոյսով կը ներշնչէ: